

ZAŁOŻENIA I CEL PRACY

Zagadnienie skuteczności uczenia się i nauczania czynności pływackich dzieci w wieku 2 – 4 lat w kontekście wdrażania informacji werbalnej, wizualnej i kinestetycznej stało się inspiracją dla autorki do podjęcia badań w tym zagadnieniu. Bowiernie odpowiednio przygotowane i we właściwych proporcjach wdrażane informacje mogą się znacznie przyczynić do zwiększenia efektywności tego procesu dydaktycznego.

Celem badań było określenie w jakim stopniu przekaz informacji i jej odbiór przez uczniów ma wpływ na skuteczność opanowania przez nich czynności pływackich.

W związku z powyższym w przedstawionym opracowaniu dokonano próby odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jak kształtowały się postępy w opanowaniu umiejętności pływackich przez dzieci w odniesieniu do przekazu informacji?
- Jakie środki informacji w procesie nauczania czynności pływackich okazały się dominujące w odbiorze ich przez uczniów?

Założono wdrażanie w lekcjach następujących sposobów przekazu informacji:

Informacje czuciowe: 1. Informacje płynące bezpośrednio ze środowiska wodnego, odczuwane przez kontakt z wodą, w czasie wykonywania ćwiczeń. 2. Zastosowanie przyborów dydaktycznych oddziałujących bezpośrednio na receptory czuciowe np. zwiększające pływerność ciała, ułatwiające utrzymanie się na wodzie, przybory pływające, zabawki, deseczki itp. 3. Informacje płynące od rodzica lub nauczyciela do ucznia przez bezpośredni kontakt – wspólna zabawa, wzięcie na ręce, podtrzymanie w trakcie ćwiczeń, asekuracja itp.

Informacje wizualne: 1. Pokaz ćwiczenia przez rodzica lub instruktora. 2. Obserwacja współćwiczących. 3. Autoobserwacja.

Informacje werbalne: 1. Krótkie instrukcje słowne. 2. Pochwały lub korekta ćwiczeń w postaci stwierdzeń – bardzo dobrze, dobrze itp. 3. Sygnały słowne wydawane do rozpoczęcia, zakończenia bądź powtórzenia ćwiczeń.

MATERIAŁ I METODA

Podstawową metodą badawczą była obserwacja procesu dydaktycznego dotyczącego nauczania czynności pływackich dzieci w wieku 2 – 4 lat. Badania przeprowadzono w Krakowie na 28 – osobowej grupie dzieci będących uczestnikami kursu nauki pływania zorganizowanego na pływalni Ośrodka Sportowo – Rekreacyjnego „Escada”. Zajęcia realizowane były przez okres dwu i pół miesiąca, tj. od połowy lutego do końca kwietnia 2003 roku. Łączny czas trwania kursu wynosił dziesięć 45-minutowych jednostek lekcyjnych realizowanych przez kolejne tygodnie. Program kursu przewidywał adaptację dzieci do środowiska wodnego oraz opanowanie przez nich podstawowych umiejętności zachowania się i poruszania w wodzie przy bezpośrednim udziale jednego lub obojga rodziców.

W trakcie trwania kursu dokonano szczegółowych obserwacji kolejnych lekcji (oraz nagrania na taśmie wideo), których wyniki zapisywano w arkuszach badawczych.

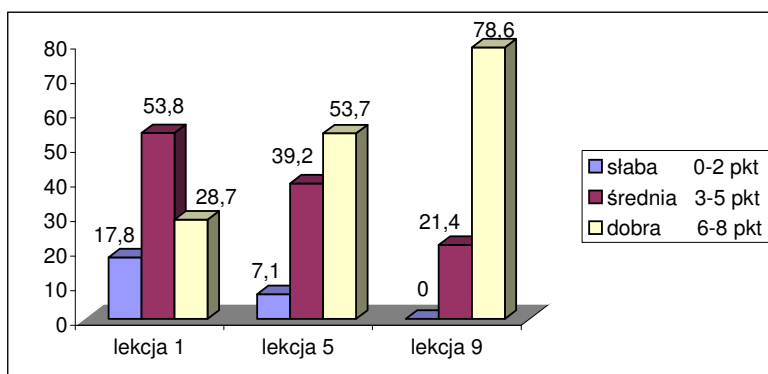
W celu oceny efektywności opanowania przez dzieci umiejętności pływackich szczegółowym obserwacjom poddano lekcje: 1 (na początku nauki), 5 (w połowie nauki) i 9 (w zakończeniu kursu). Oceniając skuteczność przyswojenia przez dzieci nauczanych umiejętności pływackich przeprowadzono na wybranych lekcjach test pływacki (opracowany przez autorkę). W teście zastosowano następujące kryteria ocen: 2 punkty – zadanie wykonane prawidłowo, 1 punkt – zadanie wykonane nie w pełni, 0 punktów – nie wykonanie zadania. Uzyskane przez dzieci wyniki pozwoliły na utworzenia w trzech obserwowanych lekcjach następujących grup, wyodrębnionych pod względem opanowanych umiejętności: słabej – 0 – 2 punktów, średniej – 3 – 5 punktów i dobrej – 6 – 8 punktów.

W obserwacjach wzięto pod uwagę tylko tych uczniów, którzy w trakcie ćwiczeń nie wykazywali wyraźnych objawów lęku tzn. chętnie ćwiczyli i podejmowali współdziałanie z rodzicem lub instruktorem, oraz reagowali na polecenia prowadzącego bądź opiekuna.

Techniką badawczą była analiza ilościowa wdrażanej sukcesywnie w toku nauczania informacji kinestetycznej, wizualnej i werbalnej. Dokonano procentowego określenia proporcji zastosowania w obserwowanych lekcjach środków komunikacji i odniesiono je do uzyskanych efektów dydaktycznych.

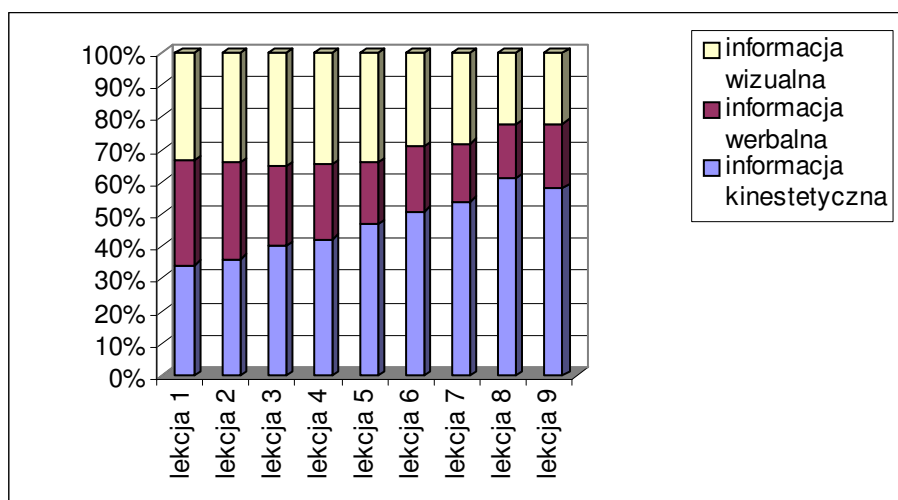
Zgromadzony w trakcie badań materiał poddano analizie statystycznej i opisowej przedstawiając dane w wartościach liczbowych i procentowych.

WYNIKI BADAŃ

Rysunek 1. Efektywność opanowania poszczególnych ćwiczeń w lekcjach

Na podstawie uzyskanych wyników (rys.1) można stwierdzić, iż skuteczność opanowania przez dzieci czynności pływackich sukcesywnie wzrastała wraz z ilością odbytych lekcji. Na 1 lekcji, która dla większości dzieci była pierwszym kontaktem ze środowiskiem wodnym najwięcej z nich (53,8%) wykonało wymagane ćwiczenia na poziomie średnim, 28,7% na poziomie dobrym, oraz widoczny jest pewien odsetek dzieci (17,8%), które osiągnęły poziom słaby. Na 5 lekcji wyraźnie zmienił się stosunek dzieci „średnich” w odniesieniu do „dobrych” i wynosił on odpowiednio 39,2% do 53,7% oraz obniżeniu uległa liczba dzieci, które osiągnęły poziom słaby do 7,1%. Natomiast na 9 lekcji stwierdzono duże postępy w opanowaniu przez dzieci nowych czynności pływackich, gdyż zdecydowana większość z nich (78,6%) wykazała się dobrą umiejętnością wykonania większości wybranych ćwiczeń, a liczba dzieci na poziomie słabym zredukowała się do „0”.

Rysunek nr 2. Procentowy udział poszczególnych rodzajów informacji w lekcjach

W odniesieniu do sposobów komunikacji dydaktycznej między nauczycielem a uczniami można stwierdzić, iż (rys. 2) relacje środków przekazu informacji zmieniały się w kolejnych lekcjach. W pierwszych lekcjach 1 – 3 informacje wizualne, werbalne i kinestetyczne wdrażane były w zbliżonych proporcjach (ok. 30 – 35%), natomiast w następnych zajęciach 4 – 6 sukcesywnie zwiększała się ilość czasu przeznaczanego na informację kinestetyczną (40 – 50%) kosztem uszczuplania informacji wizualnej (36 – 29%) oraz w szczególności werbalnej (24 – 20%). W końcowej części nauki od 7 – 9 lekcji wyraźnie widoczna jest przewaga odbioru przez uczniów wrażeń czuciowych (54 – 58%) nad wzrokowymi (28 – 22%) oraz słownymi (18 – 20%).

Porównując osiągnięte wyniki dydaktyczne (rys.1) z przekazem poszczególnych rodzajów informacji (rys. 2) w lekcjach można zauważyć, iż sukcesywny wzrost poziomu umiejętności pływackich uczniów odpowiadał zwiększonemu udziałowi odbieranych przez nich wrażeń głównie kinestetycznych.

DYSKUSJA I WNIOSKI

W nauczaniu czynności pływackich małego dziecka szczególne znaczenie ma sposób komunikacji między nauczycielem a uczniem, bowiem pierwszy kontakt dziecka z wodą jest dla niego sytuacją nową, a więc niepewną (Dybińska 2000, 2003). Podstawowym zadaniem ćwiczącego jest zaadaptowanie się do nowego środowiska oraz nauczenie się wykonywania takich czynności, jakich w danej chwili wymaga od osoba prowadząca. Toteż przez odpowiedni przekaz informacji można tak docierać do ucznia, aby wywoływać u niego pozytywne emocje. Bowiem wykonywanie ćwiczeń powinno uczniowi sprawiać przyjemność, było dla niego zabawą, pożądanym kontaktem z innymi dziećmi oraz radością wywołaną poznawaniem nowego środowiska (Dybińska 2003).

Wyniki badań przeprowadzonych przez wielu autorów wskazują, iż podstawowym środkiem komunikowania się nauczyciela z uczniami w nauczaniu czynności motorycznych jest słowo a w dalszej kolejności pokaz (Włodarski 1976, Czabański 1996, Zatoń 1981, Guła-Kubiszewska 1997). Jednakże informacje przekazywane tą drogą pełnią jedynie rolę uzupełniającą i wspomagającą. Przedstawione badania wykazały i potwierdziły zarazem opinie wspomnianych autorów, iż pod względem jakościowym oraz w szczególności ilościowym

(budżetu czasu w lekcji) informacja kinestetyczna okazała się wiodącym środkiem komunikacji dydaktycznej. Przekaz i odbiór informacji czuciowej, która przeważała w lekcjach (w odniesieniu do informacji werbalnej i wizualnej) okazał się na tyle skuteczny w przyswajaniu przez dzieci umiejętności pływackich, iż efektywność opanowania ćwiczeń w lekcjach wynosiła w większości powyżej 50%.

Na podstawie przeprowadzonych szczegółowych obserwacji dokonano następujących spostrzeżeń:

- Dzieci uczestniczące w kursie będące w wieku 2 – 4 lat w zdecydowanej większości opanowały umiejętności pływackie, które zakładał program nauczania.
- Dominującą w lekcjach, w relacjach ilościowych, okazała się informacja kinestetyczna, i wydaje się, iż wynika to z uwarunkowań wieku uczniów, gdyż naturalny rozwój psychomotoryczny dzieci w wieku 2 – 4 lat preferuje komunikację czuciową przed werbalną i wizualną.
- Najkorzystniejszą formułą jest polisensoryczny przekaz informacji, co powoduje, iż informacje kinestetyczne, wizualne i werbalne wzajemnie się uzupełniają dając większą szansę uczniowi na rzetelny odbiór, co wspomaga skuteczność nauczania czynności pływackich.

PIŚMIENNICTWO

1. Bogen M. M. 1989. Problem zwiększania efektywności nauczania czynności ruchowych, *Zeszyty Naukowe AWF Wrocław*, 50, s. 150 – 154.
2. Czabański B., 1996, *Komunikacja dydaktyczna w procesie kształcenia fizycznego*, (w:) *Dydaktyka wychowania fizycznego – Komunikacja dydaktyczna w wychowaniu fizycznym*, AWF Wrocław, 14 – 24.
3. Dybińska E. 2000. *Nauczanie pływania dzieci w wieku 1 – 4 lat*, Wydaw. KASPER, Kraków.
4. Dybińska E. 2003. *Efektywność nauczania pływackich czynności ruchowych dzieci w wieku 1 – 4 lat*, *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2.
5. Galloway Ch. 1988. *Psychologia uczenia się i nauczania*, t. I - II, PWN, Warszawa.
6. Guła-Kubiszewska H., 1997. Deficyt informacji werbalnej i wizualnej a skuteczność uczenia się czynności ruchowych, (w:) (red.) T. Koszycz - *Dydaktyka wychowania fizycznego – Uczenie się i nauczanie w sytuacjach trudnych*, AWF Wrocław, 127 – 139.
7. Skrzydlewski W. 1990. *Technologia kształcenia, przetwarzanie informacji, komunikowanie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań.
8. Świętochowski W. 1994. Psychologiczne uwarunkowania stylu komunikowania się, *Psychologia Wychowawcza*, 3, 216 – 223.
9. Ungerer D. 1977, *Zur Theorie des Sensomotorischen Lernens*, Schorndorf, wyd. 3.
10. Włodarski Z. 1976. Czynniki modyfikujące względną wartość informacji pokazowej i słownej w uczeniu się czynności, *Psychologia Wychowawcza*, 5, 550 – 561.
11. Zatoń K. 1981. Skuteczność informacji werbalnej w procesie nauczania czynności motorycznych w pływaniu, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, XVI, 218 – 282.

SUMMARY

The purpose of this study was to find out to what degree the communication of information and its reception by learners has a bearing on the effectiveness with which swimming activities are mastered by them. In connection with the above, this paper is an attempt at

answering the following research questions: 1. What progress did the children make in mastering of swimming abilities in relation to the communicated information?

2. Which means during the communicating of information proved to be the most effective and easily received by the learners during the teaching of swimming activities?

The basic research method was an observation of the didactic process concerning the teaching of swimming activities to children aged 2 - 4. The study was conducted in Cracow on a group of 28 children who participated in the swimming lessons.

During this course, its consecutive lessons were carefully observed as well as video taped, and their results were entered on research sheets. In order to evaluate the effectiveness with which the children mastered their swimming skills, Lesson One, Five and Nine were subjected to an in-depth observation. While evaluating the effectiveness with which the children acquired their swimming skills, a swimming test (developed by the authoress) was conducted during some chosen lessons.

This consecutive implementation of sensory, visual and verbal information became the research method during those swimming lessons. The proportions of communication means used during the observed lessons were described in percentages and they were later compared with the achieved didactic effects. The material collected in the course of this research was arranged thematically and subjected to statistical and descriptive analysis by converting the data into numerical and percentage values.

The following remarks were made on the basis of the conducted in-depth observations: 1. In their vast majority, the children aged 2 - 4, who participated in the course, acquired the swimming skills envisaged in the teaching programme. 2. It turned out that in quantitative terms it was the sensory information that prevailed during the lessons, yet this depended on the learner's age because children aged 2 - 4 prefer sensory to verbal and vis. 3. Polysensory communication of information is the most advantageous formula because the sensory, visual and verbal pieces of information - mutually complementary to each another - give the learner greater chances for their accurate reception. Thanks to this the effectiveness of teaching of swimming activities improves.

STRESZCZENIE

Celem badań było stwierdzenie w jakim stopniu przekaz informacji i jej odbiór przez dzieci w wieku 2 - 4 lat ma wpływ na skuteczność opanowania przez nich czynności pływackich. W związku z powyższym w przedstawionym opracowaniu dokonano próby odpowiedzi na następujące pytania badawcze: 1. Jak kształtowały się postępy w opanowaniu umiejętności pływackich przez dzieci w odniesieniu do przekazu informacji? 2. Jakie środki informacji w procesie nauczania czynności pływackich okazały się dominujące w odbiorze ich przez uczniów? Podstawową metodą badawczą była obserwacja procesu dydaktycznego dotyczącego nauczania czynności pływackich dzieci w wieku 2 - 4 lat. Badania przeprowadzono w Krakowie na 28 - osobowej grupie dzieci będących uczestnikami kursu nauki pływania.

W trakcie trwania kursu dokonano szczegółowych obserwacji kolejnych lekcji, których wyniki zapisywano w arkuszach badawczych. W celu oceny efektywności opanowania przez dzieci umiejętności pływackich szczegółowym obserwacjom poddano lekcje pierwszą, piątą i dziewiątą. Oceniając skuteczność przyswojenia przez dzieci nauczanych umiejętności pływackich przeprowadzono na wybranych lekcjach test pływacki.

Techniką badawczą była analiza ilościowa wdrażanej sukcesywnie w toku nauczania informacji kinestetycznej, wizualnej i werbalnej. Dokonano procentowego określenia proporcji zastosowania w obserwowanych lekcjach środków komunikacji i odniesiono je do uzy-

skanych efektów dydaktycznych. Zgromadzony w trakcie badań materiał poddano analizie statystycznej i opisowej przedstawiając dane w wartościach liczbowych i procentowych.

Na podstawie przeprowadzonych szczegółowych obserwacji dokonano następujących spostrzeżeń: 1. Dzieci uczestniczące w kursie będące w wieku 2 – 4 lat w zdecydowanej większości opanowały umiejętności pływackie, które zakładał program nauczania. 2. Dominującą w lekcjach, w relacjach czasowych, okazała się informacja kinestetyczna, jednakże wynika to uwarunkowań wieku uczniów, gdyż naturalny rozwój psychomotoryczny dzieci w wieku 2 – 4 lat preferuje komunikację czuciową przed werbalną i wizualną. 3. Najkorzystniejszą formułą jest polisensoryczny przekaz informacji, co powoduje, iż informacje kinestetyczne, wizualne i werbalne wzajemnie się uzupełniają dają większą szansę uczniowi na rzetelny odbiór, dzięki czemu wzrasta skuteczność nauczania czynności pływackich.